

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Tertiam Partem Summæ Theologiæ. Cum Commentariis
Reuerendiss. D. Thomæ de Vio Caietani Cardinalis S. Sixti, Et Opvcvlis
Eivsdem In tres Tomos distinctis

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

2. Vtrum in humana natura Christi sit alia voluntas respectu sensualitatis,
& alia respectu rationis.
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72797](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-72797)

Christus secundum uoluntatem humanam, sequatur uoluntatem diuinam, & illud Psal. 39. Vt faciem uoluntatem tuam, Deus meus, uolui. Vnde Aug. dicit contra Maximinum, † ubi dixit Filius Patri. Non quod ego uolo, sed quod tu uis, quid te adiuuat quod tua uera subiungis & dicas, Ostendit ueram uoluntatem, subiectam suo genitori, quasi nos negemus hominis uoluntatem, uoluntati Dei debere esse subiectam.

AD SECUNDUM dicendum, quod proprium est instrumenti, quod mouetur a principali agente, diversimode tamen secundum proprietatem naturae ipsius. Nam in instrumentum inanimatum, sicut scursus aut ferra, mouetur ab artifice per solum motum corporalem. Instrumentum uero animatum anima sensibili, mouetur per appetitum sensituum, sicut equus a scosso. Instrumentum uero animatum anima rationali, mouetur per uoluntatem eius, sicut per imperium domini mouetur seruus ad aliquid agendum, qui quidem seruus est, sicut in instrumentum animatum, ut Phil. dicit in 1. Politico. * Sic ergo humana natura in Christo fuit in instrumentum diuinitatis, ut moueretur per propriam uoluntatem.

AD TERTIUM dicendum, quod ipsa potentia uoluntatis est naturalis, & consequitur naturam ex necessitate. Sed motus uel actus huius potentie (qui etiam uoluntas dicitur) quandoque quidem est naturalis & necessarius, puta respectu felicitatis, quandoque autem ex libero arbitrio rationis proueniens, & non necessarius neque naturalis (sicut patet ex his, que in prima parte dicta sunt † & tamen etiam ipsa ratio, quae est principium huius motus, est naturalis. Erit ideo preter uoluntatem diuinam, oportet in Christo ponere uoluntatem humanam, non solum, prout est potentia naturalis, aut prout est motus naturalis, sed etiam prout est motus rationalis).

AD QUARTVM dicendum, quod per hoc quod dicitur aliquiliter uelle, designatur determinatus modus uolendi, determinatus autem modus ponitur circa ipsam rem, cuius est modus. Vnde cum uoluntas pertinet ad naturam, ipsum etiam quod est aliquiliter uelle, pertinet ad naturam, non secundum quod est absolute considerata, sed secundum quod est in tali hypostasi. Vnde etiam uoluntas humana Christi habuit quandam determinatum modum, ex eo quod fuit in hypostasi diuina, ut scilicet moueretur semper secundum nutum diuinæ uoluntatis.

¶ Super Quæstionis 18. articulum secundum.

ARTICVLVS II.

Vtrum in Christo fuerit aliqua uoluntas sensualitas, praeter rationis uoluntatem.

T Itulus singula-
ris est non que-
ri de appetitu sensi-
tuo, vt sic, sed de
appetitu sensuio,
& ratione vo-
luntas, non simili-
tudo, & voluntas, ceter & absolute, sed
ratio, talis, hoc est leniua-
lis, Puto autem ra-
tionem tituli huius
tuissimae ver-
ba, quibus motus
appetitus sensuio,
uelle vocatur, cum
dicuntur. Verumamen-
non sicut ego vojo.

AD SECUNDUM sic procedi-
tur. Videtur quod in Christo
non fuerit aliqua uoluntas sensualitas praeter rationis uolun-
tatem. Dicit enim Phil. in 3. de
anima, * quod uoluntas in ratione est: in sensuio aut appetitu
est irascibilis & concupisibilis:
sed sensualitas significat appeti-
tum sensuio. ergo non fuit in
Christo uoluntas sensualitas.

A ¶ 2 Præt. Secundū Aug. 12. de
Trin. * sensualitas significatur
per serpentem: sed nihil serpentinum
fuit in Christo, habuit n. similitudinem animalium uenenoſi sine
ueneno, ut Aug. dicit sup illud
Ioan. 3. Sicut exaltauit Moyſes
serpentem in deserto, ergo in Chro-
no fuit uoluntas sensualitas.

¶ 3 Præt. Voluntas sequit natu-
ra, ut dictum est. * Sed in Christo
non fuit, nisi via natura p̄ter di-
uinam ergo in Christo non fuit,
nisi una uoluntas humana.

B SED CONTRA est, qd Amb. di-
cit in 2.ad Gratianum, † Mea est
uoluntas, quam suā dixit, quia
ut homo suscepit tristitia meā.
Ex quo datur intelligi, qd tristitia
prius ad humanā uoluntatem
in Chro: sed tristitia pertinet ad
sensualitatem, ut in scda parte ha-
bitū est. * ergo ut qd in Christo
sit voluntas sensualitatis, praeter
uoluntatem rationis.

C RESPON. dicendum, qd sicut
prædictū est, * filius Dei huma-
na naturā assumpit cū omnib.
que pertinent ad perfectionem
ipsius naturae humanae. In huma-
na autē natura includit etiam
natura animalis, sicut in specie
includitur genus. Vnde oportet
qd filius Dei assumpserit cū hu-
mana natura, et ea que perti-
nent ad perfectionē naturae ani-
malis, iter que est appetitus sen-
situio, qui sensualitas dicitur. & iō
oportet dicere, qd in Chro fuit
sensualitas. Scidem est etiam,
qd sensualitas, siue sensualis appre-
titus, inquantū est natus obedi-
re rationi, dicitur per participa-
tionē, ut patet per Philosophi
Ethic. * Et quia uoluntas est in
ratione (ut dictum est †) par-
ratione potest dici, quod sen-
sualitas sit uoluntas per participa-
tionem.

D AD PRIMVM ergo dicendum, qd
ratio illa procedit de uolun-
tate essentialiter dicta, que non
est nisi in parte intellectiva: sed
uoluntas participativa dicta, po-
test esse in parte sensitiva, in
quantum obedit rationi.

E AD SECUNDVM dicendum, qd
sensualitas signatur p serpentem,
non quantū ad naturā sensualita-
tis, quam Christus assumpit,
sed quantū ad corruptionē fo-
mitis, que in Christo non fuit.

AD TERTIUM dicendum, quod
ubi est unum propter alterum,
ibi unum tantum esse uidetur,
sicut superficies, que est uisibilis
per colorem, est unum uisibile
cum colore. Et similiter, ga-
sensualitas non dicitur uoluntas

L 2 ¶ Su-

¶ In corpore artic.
vnica est conclusio. Lib. 12. c. 12.
In Christo fuit vo- paulo post
luntas sensualitatis, princ. et. 3.
Ex tract. 12.
tena sensualitas, dicta a medio post
voluntas participa- colligit. g.

tive, probatur pri-
mo, qd in Christo fuit
sensualitas appeti-
tus: secundo, quod
iste sit uoluntas per
participationem. Pri-
mum probatur, Fili⁹ Ar. præced.
Dei assumpit natura-
ram humanam cum
omnibus pertinenti-
bus ad ipsius naturae
perfectionem. ergo lib. 1. de fide
assumpit cū ea omni- ad Grat. c. 2.
a. med. 10. 2.
perfectionem naturae animalis. ergo assump-
tus sensualitatem: prima consequentia
probatur, quia in na-
tura humana includi- 1. 2. q. 2. 3. ar.
tur natura animalis, 1. 2. q. 3.
sicut in specie includi-
tus genus Secunda
autem probatur, quia
appetitus sensitivus, Ar. præced.
qui sensualitas dici-
tur, est vnum de per-
tinencibus ad perfe-
ctionem naturae ani-
malis. Secundum p-
batur. appetitus sen-
situio seu sensualitas,
vt natus obediens rationi,
vocatur, & est rationis
participatio. Ergo pari ratione vo-
cari potest & est vo-
luntas participativa.
probatur, quia vo-
luntas in ratione est.
nam sicut à ratione
precipiente rationa-
lis appetitus, ita a vo-
luntate quoque pra-
cipiente voluntarius
appetitus, qui volun- lib. 1. ethic. c.
tas vocatur, dici pos- ult. 10. 5.
test. Imo ex hoc ipso Ar. præced.
quod rationalis ap-
petitus dicitur,
voluntas dicitur,
qua rationalis ap-
petitus nomen est pro-
prium voluntatis, &
participatio. solum
communicatum sen-
sualitatem.

F Adiuerte hic, quod
quia omnis motus
appetitus sensitivus in
Christo fuit voluntari-
rus (quoniam etiam
motus proprii sen-
sualitatis in propria
objeta, voluntari
erant, nam volunta-
rie eruntur, & uan
quamq; virium pro-
pria exercere dispo-
nunt) ideo in Christo
appetitus sensitivus
semper rationalis, &
semper participati-
ve voluntas in quo-
libet suo actu fuit.

Super Questionis
1. Articulum ter-
tium.

Titulus clarus est,
orumque ha-
buit ex distinc-
tione voluntatis
a Damasceno, quæ
alij facta.

In corpore articu-
li responderet cum
diffinzione ad quæ
situm. Distinctio est,
Voluntas accipi pot-
est, vel pro potentia,
vel pro actu.
Prima conclusio iuxta
primum membrum. In Christo est
una tantum voluntas humana essentialiter,
& non participativa dicta. Secunda
conclusio, iuxta secundum mem-
brum. In Christo est
sunt duas voluntates, scilicet voluntas ut
natura, & voluntas ut ratione. Probatur pri-
mo secunda conclusio. Voluntas est fi-
nis & eorum quæ sunt
ad finem alio & alio
modo. ergo alterius rōnis est actus volun-
tatis in finem, & alterius rōnis, actus
voluntatis in id quod
est ad finem. ergo in
Christo sunt duas vo-
luntas, i.e. duas spe-
cies actuum voluntatis.

Antecedens p.
Tertia parte ex supe-
riorib. supponitur.
Pro secunda proba-
tur, quia in fine fer-
tur simpliciter & ab-
solute, quia feretur vi-
ti in id, quod est finis
bonum, ut in sanitate.
In id vero quod
est ad finem, feretur
cum quadam compa-
ratione, quia feretur
in id, finis quod habet
bonitatem ex ordine
ad aliud, scilicet, fine,
ut patet de sumptio-
ne medicinae pp. fa-
nitatem. Consequen-
tia relinquitur prae-
evidenti gratia mater-
iae, nam talis mor-
dorū diversitas, qualis.
I. configuratur ex proprijs rationibus finis, & eius quod
est ad finem, diversam
habet rationem in
appetitib. proprijs.
Probatur deinde pri-
ma conclusio, quia ta-
lis diversitas actuum
non diversificat po-
tentiam. Probatur:
stat cum una eis ra-
tionē boni, quae est
objecit voluntatis: ita-
nunc enim unica
voluntas obiecti proprijs

artic. huius
quest. ad 3.

3. art. 2.
& 3.

ni si quia participat voluntate
rōis, sicut est una natura huma-
na in Christo, ita et ponit una
voluntas humana in Christo.

ARTICULUS III.

Vtrum in Christo fuerint due volun-
tates, quantum ad rationem.

AD TERTIUM sic procedit.
Ver quod in Chro fuerint
duae voluntates, quantum ad
rationem. Dicit enim Damascenus in libro
quod duplex est hominis voluntas,
naturalis, qua vocatur theli-
sis, & voluntas rationalis, qua
vocatur bulis: sed Christus in
humana natura habuit quicquid
ad perfectionem humanę nature
pertinet. ergo utraq. praedictarum
voluntatum fuit in Christo.

Tertius. Vis appetitiva diuersifi-
catur in homine, secundum diuersi-
tatem nirtutis apprehensionis, &
ideo secundum dñm sensus, & intel-
lectus diuersificatur in homine
appetitus sensu & intellectu: sed
similiter quantum ad apprehen-
sionem hominis ponitur dñm
rationis & intellectus, quorum
utrumque fuit in Christo. ergo
fuit in eo duplex voluntas, una
intellectualis, & alia rationalis.

Tertius. A quibusdam ponit
in Christo voluntas pietatis, quod
non potest poniri nisi ex parte ra-
tionis. ergo in Christo ex parte
rōnis sunt plures voluntates.

SED CONTRA est, quod in quoli-
ber ordine est unum primum
mouens: sed voluntas est pri-
mum mouens in genere huma-
norū actuum. ergo in uno
homine non est nisi una volun-
tas proprie dicta, que est volun-
tas rōnis, Christus autem est unus
homo. ergo in Christo est una
tantum voluntas humana.

RESPON. dicendum, quod sicut
dictum est, una voluntas quaque
accipitur pro potentia, & quandoque
pro actu. Si ergo voluntas
accipitur pro actu, sic oportet
in Christo ex parte rōnis posse
duas voluntates, i.e. duas spe-
cies actuum voluntatis. Volun-
tas, n. ut in secunda parte dictum
est, & est finis, & est eorum, quae
sunt ad finem, & alio modo fer-
tur in utrumque. Nam in finem fer-
tur simpliciter & absolute, sicut
in id, quod est secundum se bonum.
In id autem, quod est ad finem,
feretur cum quadam compara-
tione, secundum quod habet boni-
tatem ex ordine ad aliud. Et ideo
alterius rōnis est actus voluntatis
secundum quod feretur in aliquid,

quod est secundum se nolitum,
ut sanitas (quod à Damasco in libro
diuersificatur potentia voluntatis, quā
diuersificatur genera actuum eius ex
diverla ratione generali actuum eius,
cum modis sunt motus ad bonum in fe-
& modis ad bonum properat aliud).

voluntas, quod est bonum in eis, non
diuersificatur potentia voluntatis, quā
diuersificatur genera actus, quod est
bonum in aliis, & non properat
alio. Et ideo dicendum est, quod si lo-
quamus de potentia voluntatis, in Christo est una
voluntas humana, essentialiter, & non participati-
ve dicta: si uero loquamur de voluntate, quae est
actus, si distinguitur in Christo voluntas, quae est
ut ratio, quae dicitur theli-
sis, & voluntas, quae est

AD PRIMUM ergo dicendum, quod ille duæ volun-
tates non diuersificantur secundum potentiam, sed
solum secundum differentiam actus, ut dictum est.

AD SECUNDUM dicendum, quod uoluntas pietatis
non videtur esse aliud quam voluntas, que consideratur
ut natura, in quantum scilicet reuigit alienum
malum absolute consideratum.

ARTICULUS III.

Vtrum in Christo fuerit libe-
rum arbitrium.

Super. Questionis
1. Artic. quartum.

Titulus est.

In corpore articu-

AD QUARTUM sic procedi-
tur. Videlicet quod in Chri-
sto non fuerit liberum arbitrium.
Dicit enim Damascenus in libro
Gnomen autem, id est senten-
tiam uel mentem, uel excogita-
tionem, & prohæsum, id est elec-
tionem, in Domino dicere im-
possibile est, si proprio loco uoluimus.
Maxime autem in his,
que sunt fidei, est proprio lo-
loquendum. ergo in Christo
non fuit electio, & per con-
sequens nec liberum arbitrium,
cuicunque actus est electio.

Tertius. Phil. dicit in libro Ethic.
quod electio est appetitus praefi-
ciliati: sed consilium non
uidetur sive in Christo, quia non
consilium, de quib. certi-
sumus, Christus autem de om-
nibus certitudinem habuit. ergo
in Christo non fuit electio,
& sic nec liberum arbitrium.
Tertius. Liberum arbitrium
se habet ad utrumque: sed uolun-
tas Christi fuit determinata
ad bonum, quia non potuit
peccare, sicut supra dictum est.
ergo in Christo non fuit libe-
rum arbitrium.

SED CONTRA est, quod dicit

Super